

Yorum

“Geçici koruma”dan faydalanan kayıtlı yabancıların tamamı, mülteci kamplarında veya bu kamplar dışında ikamet etmelerinden bağımsız olarak, devlete ait sağlık hizmeti tesislerinde sunulan sağlık hizmetlerinden ücretsiz olarak yararlanma hakkına sahiptirler. Geçici koruma statüsü için kayıt yaptırmayan Suriyelilerin ve diğer yabancıların bu hizmetlerden faydalanma hakkı, acil sağlık hizmetleri, bulaşıcı hastalıklarla ilgili hizmetler (aşılar gibi) ve trafik kazalarındaki yararlanmaların tedavisiyle sınırlıdır.

Geçici koruma altına alınanlar, kayıtlı oldukları ildeki sağlık hizmetlerinden faydalanabilirler. Ancak kayıtlı oldukları ilde gerekli tedavi sağlanamıyorsa, devlet hastanesi söz konusu kişiyi başka bir ildeki uygun bir sağlık hizmeti tesisine sevk edebilir. Sağlıkla ilgili acil durumlarda, geçici koruma altındakiler yer açısından herhangi bir sınırlamaya tabi olmaksızın sağlık hizmeti alabilirler.

Türkiye’de normal bir “oturma izni”yle ikamet eden Suriyeliler, “geçici koruma” rejimi kapsamında ücretsiz olarak sağlanan sağlık hizmetlerinden yararlanamazlar. Öte yandan, “oturma izni” almanın temel ön şartlarından biri, talep edilen “oturma izni”nin süresi boyunca geçerli bir özel sağlık sigortası poliçesi yaptırmaktır. Bu nedenle, normal bir “oturma izni”yle Türkiye’de kalan kişilerin, kendi özel sağlık sigortası teminatlarına başvurmaları beklenmektedir. Eğer pahalı ve geniş kapsamlı bir sağlık sigortası yaptırmışlarsa, ilgili sigorta şirketiyle anlaşmalı olan özel hastaneler bile ücretsiz olacaktır. Genelde yabancılara satılan en temel sigortayı yaptırmışlarsa, hiçbir sağlık hizmetinden ücretsiz olarak faydalanamayacaklardır.

Sağlık hizmetleri teminatının kapsamı

Türk sağlık sisteminde, birinci, ikinci ve üçüncü basamak devlet sağlık kurumları ayrımı bulunmaktadır. Her ilçede bulunan devlet sağlık merkezleri, anne ve çocuk sağlığı ve aile planlaması merkezleri ve tüberküloz dispanserleri, birinci basamak sağlık kuruluşu olarak sınıflandırılmaktadır. Devlet hastaneleri ikinci basamak sağlık kuruluşu olarak sınıflandırılmaktadır. Araştırma ve eğitim hastaneleri ve üniversite hastaneleri ise üçüncü basamak sağlık kuruluşu olarak sınıflandırılmaktadır.

Geçici korumadan yararlananlar, birinci basamak sağlık kuruluşlarından teşhis, tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerini ücretsiz olarak alabilirler. Bu hizmet sağlayıcılar, bulaşıcı hastalıklar için tarama ve aşılama hizmetleri, bebek, çocuk ve ergenlere yönelik özel sağlık hizmetleri ve annelikle ve üremeye ilgili sağlık hizmetleri de sunmaktadırlar.

Geçici korumadan yararlananlar, temel sağlık hizmeti almak üzere devlet hastanelerine de gidebilirler. Ancak üniversite hastanelerinde ve özel hastanelerde tıbbi yardım ve tedavi almaları için, söz konusu kişinin devlete ait bir tesis tarafından sunulmayan özel bir tedaviye ihtiyaç duyması ve devlet hastanesinin veya diğer birinci basamak hizmet sağlayıcının sevk etmesi gereklidir. Bu durumda, söz konusu özel hastanenin ücreti genel sağlık sigortası programı kapsamında ödenir ve geçici korunandan ücret alınmaz. Genelde üniversite hastanelerine ve özel hastanelere başvurmak için sevk almak gerekse de, acil durumlarda sevk almadan da bu hastanelere başvurulabilir. Ancak ambulans hizmetleri, geçici korumadan yararlananları sadece devlet hastanelerine iletebilmektedirler.

Geçici korumadan yararlananların ikinci ve üçüncü basamak sağlık hizmetlerine erişimi, sağlık sorununun Sağlık Bakanlığı tarafından çıkartılan Sağlık Uygulama Tebliği (SUT) kapsamında olmasına bağlıdır.

SUT kapsamında olmayan sağlık sorunlarını tedavi ettirmek için ya da sağlık sorununun SUT kapsamında olmasına rağmen tedavi masraflarının SUT'ta belirtilen azami ödeme miktarını aşması halinde, geçici korumadan yararlananların ek ödeme yapmaları gerekebilir.

Devlet hastanelerine fazla yüklenilmemesi için, Suriyeli hastalar, hayati tehlikeleri yoksa ilk olarak Göçmen Sağlık Merkezlerine gitmeye teşvik edilmektedirler. Bu sağlık merkezlerinden bazıları Sağlık Bakanlığı kontrolünde sivil toplum örgütleri tarafından, bazılarıysa doğrudan Sağlık Bakanlığı tarafından işletilmektedir. Bu sağlık kliniklerinde sunulan hizmetler ücretsizdir ve bazılarında, Türk hekimlerin denetiminde Suriyeli sağlık personeli çalışmaktadır. Bu modülün yazıldığı sırada Göçmen Sağlık Merkezlerinin sayısı az olsa da, Türk hükümeti 2017 yılında 500 merkez daha açmayı planlamaktadır.

Geçici koruma kaydı yaptıranların sağlık hizmetlerinden ücretsiz olarak faydalanma hakları, devlet sağlık kuruluşlarının ruh sağlığı ve bağımlılıkla ilgili olarak sundukları hizmetleri de kapsar. Bazı sivil toplum örgütleri, Türkiye'deki çeşitli yerlerde sınırlı kapasiteyle bazı psiko-sosyal hizmetler de vermektedirler.

İlaç Masrafları

Geçici Koruma Yönetmeliğinin 27. Maddesinde şu hüküm yer almaktadır: "b) Temel ve acil sağlık hizmetleriyle bu kapsamdaki tedavi ve ilaçlardan hasta katılım payı alınmaz." Bu nedenle, geçici korumadan yararlananlar, temel ve acil sağlık hizmeti kapsamındaki ilaçları ücretsiz olarak alma hakkına sahiptirler. Buna, üretme sağlığı, hamilelik ve doğum kontrolle ilgili ilaçlar da dâhildir. Bu ayrıca, bulaşıcı hastalıkların kontrolüne veya engellenmesine yönelik ilaçları da kapsar. Ancak geçici korumadan yararlananlar, ikinci veya üçüncü basamak bir sağlık hizmeti sağlayıcısına sevk edilmeleri sonucunda reçete edilen ilaçların maliyetlerinin bir kısmını veya tamamını ödemekle yükümlü olacaklardır. Bu katkı paylarının miktarı, geçici korumadan yararlananın yaşadığı şehirdeki AFAD politikalarına göre değişiklik göstermektedir.

Erişim sorunları

Sağlık hizmeti almak isteyen geçici korunanların yaşadıkları temel sorunlardan biri dil sorunudur. Türkiye'nin güneydoğusundaki illerin çoğundaki devlet sağlık kuruluşlarında tercümanlar bulunsa da, bazı durumlarda tercümanların yükü çok artmakta veya tercümanlar gereğince denetlenmemekte ve dolayısıyla da tercüme hizmeti almak güçleşmektedir. Mültecilerin uygulamada karşılaştıkları diğer bir engel de, Türkiye'deki hastanelerin hastalara telefonla randevu vermesidir. Hastane randevularına yönelik çağrı merkezlerinin hastalara Türkçe dışından bir dilde hizmet vermemeleri nedeniyle, yabancıların randevu alırken Türkçe konuşan birinden randevu almaları gerekmektedir. Ancak internet üzerinden (<http://www.hastanerandevu.gov.tr>) ya da hastanelerde Suriyelilere hizmet veren masalardan da randevu alınabilmektedir. Suriyelilerin randevu almadan hastanelere serbestçe gidebileceklerini ve hastanenin resepsiyonundan ilgili kliniğe sevk edilmeyi bekleyebileceklerini göz önünde bulundurmak gerekmektedir.

Sivil toplum örgütlerinin Sağlık Bakanlığıyla yaptıkları protokoller kapsamında işlettikleri Göçmen Sağlık Merkezleri ve sağlık klinikleri de, bu merkez ve kliniklerde çalışan Suriyeli sağlık personeli olabileceğinden, iyi birer alternatiftir.

Sağlık Bakanlığı, geçici korumadan yararlananlara, doktorlara ve eczacılara uzaktan sınırlı sözlü çeviri hizmeti veren ücretsiz bir çağrı merkezi işletmektedir. Ancak bu çağrı merkezi, geçici korumadan yararlananlara sağlık sistemi hakkında genel olarak bilgi vermemekte ya da hastanelerden randevu

alınmasına yardımcı olmamaktadır. Danimarka Göçmen Konseyi, sağlık hizmeti kuruluşlarıyla görüşmeleri kolaylaştırmak için, Suriyelilere Arapça ve Türkçe sınırlı sözlü çeviri hizmeti veren bir çağrı merkezi çalıştırmaktadır.

Hizmetlerden Faydalanmada Yardım

Sosyal Merkezlerde buldukları şehirde temel sağlık hizmeti sağlayan tesislerin, acil sağlık hizmeti sağlayan tesislerin ve sağlık hizmeti sunan STK'ların yerlerini ve iletişim bilgilerini içeren listeler olabilir. Bilgi almak isteyenler ya da sağlık hizmeti talepleri reddedildiğinden Türkçe yardım almak isteyenler 184'ü arayabilirler. Arapça veya Türkçe yardım almak için, 444-7408 numaralı telefonda Danimarka Göçmen Konseyi de aranabilir.